

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

نقش مادر در عفت دختران

سید مجتبی حسینی نژاد

نقش مادر در عفت دختران

مؤلف: سید مجتبی حسینی نژاد

ناشر: عاصم

صفحه آرایی: واحد هنری انتشارات عاصم

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۸

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۹۷-۰۴-۷

قیمت روی جلد: ۲۰۰/۰۰۰ ریال

سرشناسه: حسینی نژاد، سیدمجتبی، ۱۳۵۹ -

عنوان و نام پدیدآور: نقش مادر در عفت دختران / سیدمجتبی حسینی نژاد.

مشخصات نشر: تبریز: انتشارات عاصم، ۱۳۹۸.

مشخصات ظاهری: ۱۳۸ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۷۹۷-۰۴-۷

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: مادران و دختران -- جنبه‌های مذهبی

موضوع: Mothers and daughters -- Religious aspects

موضوع: تربیت خانوادگی

موضوع: Domestic education*

موضوع: دختران -- راه و رسم زندگی

موضوع: Girls -- Conduct of life

موضوع: تربیت خانوادگی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام

موضوع: Domestic education -- Religious aspects --*

Islam

رده بندی کنگره: BP۲۳۰/۱۸

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۸۳۷

شماره کتابشناسی ملی: ۵۷۲۲۷۲۰

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب اعم از چاپ، کپی، تکثیر، ذخیره در

سیستم‌های بازیابی محفوظ است.

مركز پخش: نشر عاصم: ۰۹۱۴۵۸۷۳۳۵۲

پست الکترونیک ناشر: nashre.asem@gmail.com | فروش اینترنتی کتاب: www.asembook.ir

تقدیم به:

پیش گاه با عظمت و نورانی دخت نبی مکرم اسلام حضرت فاطمه زهرا علیها السلام
آن که الگوی مادران و دختران در تمامی ابعاد زندگی به ویژه مسأله حجاب
و عفاف بوده و هست و فرزند گرامیش آن که بشریت منتظر پاکی و عفاف
جامعه به دستان مبارکش می باشد.

پیشگفتار

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ
ذَلِكَ أَذْنَىٰ أَنْ يُعْرِفْنَ فَلَا يُؤْذِينَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا^۱

ای پیغمبر (گرامی) با زنان و دختران خود و زنان مؤمنان بگو که خویشان را به چادر فرو پوشند، که این کار برای این که آنها (به عفت و حریت) شناخته شوند تا از تعرض و جسارت (هوس رانان) آزار نکشند بسیار نزدیک تر است و خدا (در حق خلق) بسیار آمرزنده و مهربان است.

انسان قبل از تعلیم و تعلم و آموختن علم و حکمت باید به تزکیه و تربیت پردازد زیرا بدون تزکیه، تعلم علم و حکمت ممکن است حجاب اکبری شود به جای نور چرا که گفته‌اند:

«العلم نور»^۲

علاوه بر این که بدون تزکیه، تعلیم هم سودی ندارد. تا نفس آدمی تربیت نشود و پاک نگردد، تعلیم هر چقدر دقیق و مفید باشد در تعلّم کارساز

۱. قرآن کریم - سوره احزاب - آیه ۵۹.

۲. بحار الانوار، مترجم: سید عبدالحسین رضایی، کتاب فروشی اسلامیة، تهران، ج دوم، ۱۳۶۴، ج ۱، ص ۲۲۵، روایت ۱۷.

نخواهد بود.

لذا این بحث نیز تربیتی است اما با موضوع و بعد خاص یعنی عفت، آن‌هم در جنس خاص یعنی دختر؛ زیرا بر اثر تجاربی که از گذشته تا به حال به دست آمده، می‌توان به این نتیجه رسید که عفت دختر اهمیت بیش‌تری دارد زیرا وقتی وی عفت خویش را حفظ کند، در حقیقت اول از همه خود و در درجه‌ی بعد جامعه را مصون نگه‌داشته و هم الگوی مناسبی برای فرزندان خود است و آن‌ها را همانند خود عقیف بار می‌آورد.

در این میان کسی که بیش‌ترین نقش را در عفت فرزند دختر می‌تواند داشته باشد، مادر است. زیرا او این دختر را در رحم خود حمل می‌کند، دختر از خون و شیر مادر تغذیه می‌کند، از دست مادر غذا می‌خورد، او را در بسیاری از موارد الگوی خود می‌داند و با مادر راحت‌تر مسائل خود را مطرح می‌کند.

لذا مادر باید بداند که: چگونه می‌تواند در عفت دخترش مؤثر باشد؟ عفت در چه مواردی است؟ چگونه می‌تواند آن را در وی ایجاد کند؟ چه نقشی در از بین بردن عوامل بی‌عفتی و در مقابل چه نقشی در تقویت عوامل مثبت در عفت دخترش دارد.

آن‌چه که در ابتدای موضوع به ذهن می‌رسد که می‌تواند گوشه‌ای از پاسخ‌های به این سؤالات باشد عبارت است از: پاک بودن نطفه، غذای حلال، کنترل، نصیحت، تأثیر دوستان و هم‌سالان، الگو برداری، آگاهی در روابط و بسیاری از موارد دیگر.

بنابراین در این تحقیق، سعی بر آن است تا جایی که در توان است به این سؤالات البته به تفصیل و با ارائه راه‌حل پاسخ داده شود.

فهرست

پیشگفتار.....	۷
مقدمه.....	۱۳

فصل اول: مفاهیم بنیادین

۱- نقش:.....	۲۱
۲- مادر:.....	۲۱
۳- دختر؛.....	۲۲
۴- عفت:.....	۲۳

فصل دوم: عفت از نگاه قرآن و احادیث

گفتار اول: عفت از نگاه قرآن.....	۲۷
عفاف مردان:.....	۲۹
عفاف بانوان:.....	۳۰
عفاف در خانواده.....	۳۲
عفاف جوانان.....	۳۴
گفتار دوم: عفت از نگاه احادیث.....	۳۸
موضوع عفت:.....	۳۹
آثار عفت:.....	۳۹

۴۳	عوامل ایجاد عفت و پاکدامنی:.....
۴۳	الف) ایمان و آگاهی:.....
۴۳	ب) عبرت:.....
۴۳	ج) القاء و تلقین:.....
۴۴	د) دستیابی و ازدواج:.....
۴۴	ه) تستر:.....
۴۴	و) کنترل افکار:.....
۴۵	ض) غیرت:.....
۴۵	ح) خودشناسی:.....
۴۵	ط) ولایت:.....
۴۵	ی) امور معنوی و عرفانی:.....

فصل سوم: ابعاد و عوامل عفت

۴۹	گفتار اول: عوامل مؤثر در عفت و بی عفتی.....
۴۹	عوامل مؤثر در به وجود آمدن عفت.....
۵۳	عفت؛ حافظ حرمت و شخصیت زن:.....
۵۴	عوامل مؤثر در بوجود آمدن بی عفتی:.....
۵۷	آثار عفت دختران.....
۵۷	۱- تأثیر عفت در آزادی فکری و معنوی.....
۵۸	۲- تأثیر عفت دختران در سلامت روحی.....
۵۹	۳- تأثیر عفت دختران در سلامت جسمی:.....
۵۹	۴- تأثیر عفت در تشکیل و تحکیم نهاد خانواده:.....
۶۰	۵- تأثیر عفت در حضور اجتماعی سالم دختران.....
۶۰	۶- تأثیر عفت در رعایت احترام دختران.....
۶۱	۷- تأثیر عفت در تعدیل غریزه خودنمایی دختران.....
۶۱	آثار بی عفتی دختران.....

۶۱	الف - اختلالات روانی:
۶۲	ب - افت تحصیلی و آموزشی در مراکز علمی؛
۶۲	ج - خشونت و آزار جنسی:
۶۲	د - زمینه‌ساز رذایل اخلاقی و سقوط ارزش دختران:
۳۶	۱- آثار خانوادگی بی‌عفتی دختران:
۳۶	۲- آثار اجتماعی بی‌عفتی دختران:
۴۶	۳- آثار اخروی بی‌عفتی دختران:
۶۴	گفتار دوم: ابعاد عفت.....
۶۶	عفت از بعد نگاه.....
۶۸	عفت از بعد کلام.....
۷۲	عفت از بعد پوشش و حجاب.....

فصل چهارم: نقش مادران در عفاف دختران

۸۱	گفتار اول: زمینه‌سازی مادر در ایجاد و حفظ عفت دختر.....
۸۱	الف - نقش مادر در عفت دختر قبل از تولد.....
۸۱	زمینه‌سازی، ایجاد عفت.....
۸۲	قبل از تولد.....
۸۴	ب) نقش مادر در عفت دختر بعد از تولد:
۸۴	کودکی:
۸۹	نوجوانی:
۹۳	جوانی:
۹۷	گفتار دوم: تقویت عوامل مثبت در عفت.....
۹۹	الف) محیط داخل خانواده:
۱۰۰	محیط انسانی:
۱۰۵	ب) محیط بیرون خانواده:
۱۰۸	ج) الگوسازی مناسب:

- گفتار سوّم: راه‌کار در از بین بردن عوامل منفی در عفت ۱۱۱
- الف) راه‌کار محیط داخل خانواده: ۱۱۱
- ب) محیط بیرون خانواده: ۱۱۶
- ج) مبارزه با الگو برداری نامناسب: ۱۱۹
- نتیجه ۱۲۵
- راه‌کارها و پیشنهادات: ۱۲۷
- فهرست منابع ۱۳۱

مقدمه

«مادر» شکل دهنده‌ی شخصیت کودک و حتی سازنده‌ی آن است. کار او ظریف و حساس است، با دست‌های خود او را نوازش می‌دهد و با قلب مهربانش در دل کودک انقلاب و شگفتی به وجود می‌آورد، او با یک نوازش مادرانه دل پررنج کودک را تسکین می‌دهد و با یک زمزمه و رفتار کوچک خود، انسان می‌پرورد.

طفل و علی‌الخصوص دختر خود را از عالم ناپاکی‌ها، دورویی‌ها و حسدها دور می‌دارد، در او خیرخواهی و خیراندیشی نسبت به دیگران و شاکله‌ی وجودی او «حجاب و عفاف» را به وجود می‌آورد.

بر این اساس که تصویر شد «نقش مادر» و وظیفه‌ی او اگر با معیارهای تقوا و فضیلت همراه باشد نقطه‌ی حیاتی و مرکزی جامعه آینده کلید می‌خورد.

حجاب و عفاف همواره به عنوان دو ارزش در جامعه بشری و به ویژه جوامع اسلامی مطرح است. این دو واژه در کنار هم به کار برده می‌شوند و در نگاه اول به نظر می‌آید هر دو به یک معنا باشد. اما با جستجو در متون دینی به تفاوت آن‌ها پی می‌بریم. در قرآن کریم خداوند متعال عفت را از صفات مؤمنین شمرده و چهار بار از ریشه‌ی عفاف استفاده شده است.

درباره‌ی موضوع نقش مادران در عفت دختران مستقلاً کتابی نگاشته نشده

است. لیکن تألیفاتی از واژگان کلیدی آن یعنی نقش، مادر، تربیت - برای دختران و غیره نگاشته شده که در این کتاب‌ها به موضوع عفت به طور کلی پرداخته‌اند و متأسفانه در خصوص نقش مادر در عفت دختران به صورت جزئی و گذرا صحبتی به میان آمده است.

لکن یکی از دغدغه‌های اصلی والدین تربیت فرزندان به خصوص فرزند دختر است.

و در تربیت آن‌چه بیش از همه نمود دارد، عفت می‌باشد که خود مفهوم گسترده‌ای دارد و همه ابعاد تربیت را تحت تأثیر خود قرار می‌دهد. عفت یعنی: «خودنگه‌داری در قلمرو شهوات و خواسته‌های نفسانی»^۱ در این جا مادر که از جنس دختر است نقش تربیتی‌اش موثرتر می‌باشد. به همین خاطر باید به نحوه‌ی نقش‌آفرینی خود در زمینه عفت دختر دلبندش آگاه شود که یکی از راه‌های آن مطالعه و آگاهی از رهنمودهای دینی است.

همان‌طور که در ابتدای بحث اشاره کردیم کتابی در خصوص نقش مادران در عفت یافت نشده و کتاب‌هایی که وجود دارد یا جزئی و گذرا و یا کلی از عفت بحث شده من جمله در دو کتاب زیر:

۱- کتاب: - نقش مادر در تربیت - از دکتر علی قائمی که چاپ سیزدهم آن در سال ۱۳۸۶ توسط انتشارات امیری تهران، منتشر شده است. این کتاب در ۲۶۴ صفحه و طی ۱۵ بخش نوشته شده است. بخش اول: نقش متعدد زن در زندگی اسلامی است که به ۳ فصل با محور - نقش همسری و مادری و مدیر خانه بودن زن - اشاره می‌کند.

در بخش دوم تا آخر بخش ۱۳ در مورد نقش اولیه و ثانویه مادر و وظایفی که در قبال فرزندان برعهده اوست به صورت مفصل پرداخته می‌شود و در

پنج فصل آخر به افراط و تفریط‌های مادران و تأثیر آن بر فرزندان را شرح می‌دهد.

دکتر قائمی در مقدمه این کتاب که در مرداد ماه ۱۳۵۶ و اوایل انقلاب بوده هدف از نگارش و پرداختن به بحث، چنین بیان می‌کند که این بحث در عصر و زمانی مطرح می‌شود که بسیاری از زنان جامعه ما به تبعیت از غرب و دنیای ماشینی چهره واقعی خود را از دست داده و آن‌ها را از وظایف اصلی خود بیگانه کرده است.

این کتاب شامل بحث‌های متعددی است و در هرکدام به طور جزئی اشاره می‌کند و عمق آن را بررسی نکرده است.

مخصوصاً در زمینه عفت که موضوع این تحقیق نیز می‌باشد مناسب بود که بین مسائل مختلف اهم و مهم می‌شد و بررسی عمیق‌تر صورت می‌گرفت و راه کار نیز ارائه می‌شد ولی از نظر که این کتاب به خواننده می‌رساند، که مادر با چه مسائلی رو به رو خواهد بود مفید است، چرا که راهی برای آشنایی با زمینه‌های تحقیق را فراهم می‌کند.

۲- کتاب «برای ریحانه» از حجت الاسلام و المسلمین محمود اکبری که چاپ سیزدهم آن در زمستان ۱۳۸۳ توسط انتشارات گلستان ادب قم منتشر شده است. این کتاب در ۱۷۶ صفحه که بعد از پرداختن به مباحث کلی و مقدماتی در مورد ارزش دختر در فرهنگ اسلامی و ارتباط و وظایف والدین در خصوص آن‌ها در ۱۰ قسمت مطالب را بیان کرده است.

در این کتاب با الهام گرفتن از داستان‌های شیرین پیرامون دختران و نکته‌های کوتاه و ظریف و زیبا در این زمینه مخاطب را به خود جذب کرده است و شاید همین مطلب از مواردی نکات مثبت کتاب باشد اما نقد وارد بر این کتاب این است که، مطالب به صورت پراکنده نگاشته شده حتی

فهرست کتاب نیز سازماندهی و فصل‌بندی نشده که تا حدودی استفاده از این کتاب را دشوار می‌سازد.

۳- کتاب «پرسمان حجاب» پژوهشی در باب پوشش از دیدگاه قران از حجت الاسلام و المسلمین حسین مهدی‌زاده که چاپ پنجم آن در زمستان ۱۳۸۸ توسط انتشارات صهبای یقین قم منتشر شده است. این کتاب در ۲۰۸ صفحه در سه فصل نگاشته شده است. در این کتاب بعد از مقدمه‌ای در مورد حجاب که برگرفته از آیات قران می‌باشد در فصل اول کلیاتی را از بحث حجاب و پوشش بیان می‌کند و در پایان این فصل با پرداختن به این مسئله از دید قران و حدیث مورد بررسی قرار می‌دهد. فصل دوم در زمینه چادر و جلباب و فواید آن سخن به میان آورده و در فصل سوم که فصل پایانی است عوامل حجاب و بدحجابی و آثار مثبت و منفی این مسأله را با سوال‌های زیبا و به روز بیان می‌کند و در آخر هم به جمع‌بندی و نتیجه‌گیری مطالب، با بیان راه کار به پایان می‌رساند. از مواردی که در این کتاب بسیار به چشم می‌آید طرح سؤالات امروزی به زبان پرسش‌گری که طالب یادگیری است حائز اهمیت و از مطالبی که شاید بتوان ظرف این مجموعه بیان کرد کلی‌گویی و بست مطالب در مورد سؤالات با جواب‌های کوتاه است که می‌توانست باعث رونق هر چه بیش‌تر این مجموعه گردد.

ما در این تحقیق از بیان تمام موضوعات تربیتی مربوط به خانواده بحث نقش مادر در عفت دختران را انتخاب کردیم تا با بیانی رسا آن را بررسی و مطرح کنیم شاید خدمتی در شناساندن این مهم، به مادران امروز و فردای جامعه باشد.

کودکی که به دنیا می‌آید بر اساس آموزه‌های دینی و تعالیم اسلام قبل از تولد و بعد از تولد باید بر طبق موازینی که شرع مقدس برای ما تبیین کرده

پرورش یابد از جمله‌ی این موازین حق اولاد نسبت به پدر و مادر است هر پدر و مادری مایل است که فرزندش را خوب تربیت کند، اما این تمایل به تنهایی کافی نیست؛ والدین باید از مسائل تربیتی کودکان و آموزه‌هایی که ذکر شد اطلاع وافی و کافی داشته باشند زیرا عمل کردن بدون داشتن اطلاعات کافی، نه تنها آن‌ها را به هدف نمی‌رساند بلکه ممکن است از هدف نیز دور سازد.^۱

بچه‌دار شدن آسان ولی مادر شدن کاری دشوار است. مادر شدن تنها زائیدن فرزند و تأمین غذا و پذیرائی از کودک نیست با توجه به این مطلب و دغدغه اکثر خانواده‌ها چه دینی و چه غیر دینی به بحث اصول تربیتی نسبت به این مطلب احساس نیاز شد و بدان پرداخته شد.

این امر بدان علت است که عفت نمودهای گوناگونی دارد از جمله: عفت در نگاه، سخن و

ممکن است کسی حجاب مناسب داشته باشد ولی عفت در موارد دیگر را نداشته باشد که این خود، حجاب بدون عفت است پس باید همه ابعاد عفت شناسایی شود و مادر بر حسب آن شناسایی ابتدا خود و سپس به دخترش منتقل نماید.

در این میان لازم است مادر بداند که عفت با حجاب فرق دارد. اکثراً به محض شنیدن کلمه‌ی «عفت» همان حجاب را تصور می‌کنند در حالیکه این دو با هم فرق دارند.

مسئله اصلی و بنیادین عفت است، عفت فراتر و برتر از حجاب است. حجاب همان پوشش ویژه و عفت یک خصلت و بینش و منش است. حجاب پوشش بیرونی است ولی عفت هم پوشش بیرونی و هم درونی است.

۱. راهنمای والدین و معلمان در تربیت و آموزش کودکان

فصل اول:

مفاهيم بنيادين

